

בתי המשפט

א 025748/06		בית משפט השלום תל אביב-יפו	
07/05/2009	תאריך:	כב' השופט חאג' יחיא	בפני:

בעניין: 1- סמואל מוריס
2- סמואל דניאל
ע"י ב"כ עו"ד צביקה ציפוק
- נ ג ד - התובע

1- הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות
הראל חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד יונתן סונדרס
צבי יעקובוביץ הנתבע

להחלטה בשלום (11-09-2006): תא 25748/06 סמואל מוריס נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות שופטים: חאג' יחיא, עו"ד: צביקה ציפוק, ד. קרני, צ. יעקובוביץ
להחלטה בשלום (30-01-2007): בשא 151564/07 סמואל מוריס נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ שופטים: חאג' יחיא, עו"ד: צביקה ציפוק, יונתן סונדרס
להחלטה בשלום (11-03-2007): תא 25748/06 סמואל מוריס נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות שופטים: חאג' יחיא, עו"ד: צביקה ציפוק, ד. קרני, צ. יעקובוביץ
לסיכומים בטענות (12-05-2009): תא 25748/06 סמואל מוריס - ב"כ עו"ד צביקה ציפוק נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ שופטים: חאג' יחיא, עו"ד: צביקה ציפוק
לכתב תביעה בטענות (12-05-2009): תא 25748/06 סמואל מוריס - ב"כ עו"ד צביקה ציפוק נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ עו"ד: צביקה ציפוק
לכתב תביעה בטענות (12-05-2009): תא 25748/06 סמואל מוריס - ב"כ עו"ד צביקה ציפוק נ' הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ עו"ד: צביקה ציפוק

מיני-רציו:

* התקבלה תביעה לתגמולי ביטוח מכוח פוליסה שנרכשה אגב הסכם הלוואת משכנתא ושהמבטחת הכחישה את עצם קיומה של הפוליסה. נקבע כי המבטחת והבנק שפעל כסוכן ביטוח, יצרו בפני המנוחה מצג כי היא מבטחת, בין היתר, לאור חתימתה על אישור הצטרפות לביטוח.

* ביטוח – חוזה ביטוח – חובת הגילוי

* ביטוח – סוכן ביטוח – אחריותו

* ביטוח – סוכן ביטוח – אחריות חברת הביטוח

* ביטוח – פוליסה – חובת גילוי

* ביטוח – ביטוח חיים – זכאות

* בנקאות – בנקים – חובותיהם

* בנקאות – בנקים – מעמד

* בנקאות – יחסי בנק-לקוח – רשלנות בפעולות הבנק

* חוזים – מצג שווא – הוכחתו

התובע ורעייתו המנוחה נטלו הלוואת משכנתא מהבנק, הנתבע. במעמד החתימה על מסמכי ההלוואה וכחלק מהעמדת ההלוואה, נדרשה המנוחה, לחתום על טופס הצהרת מועמד לביטוח על מצבה הבריאותי וחתמה על אישור הצטרפות לביטוח חיים קבוצתי אצל המבטחת, הנתבעת. הבנק העביר את המסמכים למבטחת וזו דרשה פרטים נוספים כמה וכמה פעמים במהלך שנתיים עד לפטירתה של המנוחה. הדיון נסב בשאלת זכאותם של התובעים לתגמולים על פי הפוליסה, לאור טענת המבטחת כי המנוחה לא הייתה מבוטחת כל עוד המבטחת לא קיבלה את הפרטים ואישרה את קבלתה של המנוחה לביטוח.

בית משפט השלום קיבל את התביעה ופסק כי:

התהליך הראשוני של הקבלה לביטוח החל כבר במעמד החתימה על מסמכי ההלוואה. ביהמ"ש קיבל את טענות התובעים וקבע כי הבנק שימש כמתווך ביטוחי ומעין סוכן ביטוח אשר שיווק את הפוליסה לתובעים. הבנק החתים את המנוחה על הטפסים ושימש צינור להעברת דרישות המבטחת מהתובעים. הבנק היה מוסמך לפעול מטעם המבטחת וכפי שכבר נפסק, גם אדם ללא רישיון ייחשב לסוכן ביטוח אם הוא עוסק בתיווך ביטוחים. משנטל עליו הבנק את התפקיד, חלות עליו כל החובות שחלות על המבטחת וסוכניה. מכאן שמוטלת על הבנק החובה לוודא שהמנוחה הבינה את התנאי לתחולת הביטוח. מדובר בחובה אקטיבית של גילוי ווידוא. נדחתה טענת הנתבעים כי המנוחה קראה והבינה על מה חתמה, בין היתר, לאור העובדה כי ההסכם נוסח בשפה שאנשים מן היישוב אינם יכולים להבין.

עם חתימת המנוחה על טופס אישור הצטרפות לביטוח, נוצר אצלה אינטרס ההסתמכות כי היא מבוטחת. לא הודגש בפני המנוחה כי כל עוד אין אישור מהמבטחת, אין היא יכולה להסתמך על העובדה כי היא מבוטחת והיא הייתה רשאית להניח כי הבנק אינו מעביר לה כספים טרם הסדרת הביטוח. התקבלה טענת התובעים כי הבנק לא היה רשאי להעמיד ללווים את סכום המשכנתא בטרם מתן תשובה סופית של המבטחת. הבנק התרשל בהעמדת ההלוואה טרם הסדרת הכיסוי הביטוחי וביצירת מצג כלפי המבטחת לפיו הלוויים עומדים לקבל הלוואה בעוד שלמעשה הם כבר קיבלו אותה. משהייתה חובה על הבנק לוודא את מילוי הטפסים כנדרש, לרבות חתימה וציון תאריך, ומשלא עשה כן בהתאם לתוצאה לפיה הוחזר הטופס מחמת חוסר בציון התאריך, יש לומר כי הבנק לא מילא את עבודתו ואת חובתו כיאות ויצר את הפתח הראשון להשתלשלות הדברים.

משבחרה המבטחת לפעול באמצעות הבנק, היא מחויבת במעשיו ומחדליו. המבטחת בעצמה לא עשתה די כדי לעמוד בחובת הווידוא האקטיבית המונחת לפתחה באשר להבנת המנוחה את העסקה. כל תהליך קבלת הביטוח היה כזה, שהן המבטחת והן הבנק יצרו מצג בפני המבוטחת ובכך נוצר אצלם אינטרס הסתמכות לגיטימי.

פסק – דין**מבוא ורקע עובדתי**

1. מונחת לפני תובענה הנסבה אודות שאלת זכאותם של התובעים לתגמולי ביטוח מכוח פוליסת ביטוחי חיים (נטענת) שנרכשה אגב הסכם הלוואת משכנתא שנטלו התובע ורעייתו המנוחה (להלן: **הלווים**) מהבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות (להלן: **הבנק**), ואשר עצם קיומה של הפוליסה, הוכחש על ידי הנתבעים.
 2. לצורך תיחום גדר המחלוקת בין הצדדים, אסקור להלן את העובדות שלמעשה אין מחלוקת לגביהן ומכל מקום אלה העובדות אותן אני קובע:
 - א. הלווים לוו מהבנק הלוואה ע"ס **816,000** ₪ לצורך רכישת דירה לבתם. כספי ההלוואה נמסרו ללווים ביום **26.2.03**. במעמד החתימה על מסמכי ההלוואה וכחלק מהעמדת ההלוואה, נדרשה המנוחה, לחתום על טופס הצהרת מועמד לביטוח על מצבה הבריאותי וחתמה על אישור הצטרפות לביטוח חיים ריזיקו קבוצתי אצל הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: **המבטחת**).
 - ב. ביום **2.3.03** העביר הבנק את מסמכי הביטוח, אל חברת הביטוח לצורך אישורה.
 - ג. משהיה חסר רישום התאריך בטופס הצהרת מועמד לביטוח, שלחה המבטחת אל הבנק ביום **10.3.03** דרישה בכתב להשלים את התאריך על גבי הצהרת הבריאות. והאחרון שלח אל המנוחה ביום **16.3.03** דרישה בזו הלשון: "**על מנת שחברת הביטוח תוכל לטפל בבקשתך להצטרף לקבוצת מבוטחי ביטוח חיים "ריזיקו", במסגרת הלוואותיך, עליך להשלים תאריך על גבי הצהרת הבריאות**".
 - ד. ביום **30.11.03** החזירה המנוחה לבנק את הצהרת הבריאות החדשה (חתומה מיום 21.11.03) בצירוף מכתב נלווה בו היא ציינה: "**עפ"י בקשתכם מיום 2.11.03 מצ"ב הצהרת הבריאות**". וביום **3.12.03** שלח הבנק בשנית את הצהרת הבריאות החדשה אל חברת הביטוח.
 - ה. במענה של המבטחת מיום **15.12.03** שנשלח אף הפעם זו אל הבנק צוין: "**בהמשך למכתבכם מיום 3.12.2003** :
 - בסעיפים 1-11 ו- 9-1 להצהרת הבריאות ציינה הנ"ל שעברה בדיקה רפואית נא לפרט:
 1. **מתי עברה את הבדיקות הנ"ל ?**
 2. **מה הסיבה לביצוע הבדיקות ?**
 3. **מה היו הממצאים ?**
 4. **האם נמצאת היום במעקב / טיפול ומהו ?**
- א. נא חתימת המבוטחת בסמוך למחיקה בסעיף 1-10 להצהרת הבריאות.

- ו. ביום 30.1.2004 שלח הבנק אל המנוחה דרישה להשלמת פרטים כמבוקש במכתבה של חברת הביטוח.
- ז. ביום 4.1.2004 השלימה המנוחה את הפרטים והשיבה על מכתב הבנק.
- ח. ביום 19.1.04 העביר הבנק מכתב אל המבטחת ובו צוין: "במענה למכתבכם שבסימוכין, מצ"ב טופס הצהרת הבריאות של מר/ גב' חנה שבנדון. נא תשובתכם לגבי הצטרפותם של הלויים הנ"ל לקבוצת מבוטחי ביטוח חיים "ריזיקו" כמבוקש".
- ט. במכתבה של המבטחת מיום 9.2.04 היא השיבה: "על מנת שנוכל להמשיך ולטפל בהצעה לביטוח שהוגשה ע"י סמואל חנה ת.ז. 5008965, נבקשכם להעביר אלינו את הפרט/ים הבא/ים:
1. נא להעביר אלינו הצהרת בריאות עדכנית מאחר וההצהרה שבידנו נחתמה ב- 21/11/03.
 2. נא פירוט לשאלות 1.11 ו- 1.9 מדוע ביצעה כל בדיקה ובדיקה, מתי ומה היו הממצאים.
- י. ביום 10.2.2004 שלח הבנק אל המנוחה מכתב ובו דרש הצהרת בריאות עדכנית ובנוסף דרישה למתן הסבר מדוע ביצעה המנוחה בדיקות עליהן דיווחה. וביום 29.6.2004 נשלח מכתב רשום על ידי הבנק אל המנוחה צוין: "בהמשך למכתבנו מיום 10.2.2004, עד כה לא קיבלנו את החסר. מאחר ועבר זמן רב, נבקשכם למלא את הצהרת הבריאות המצורפת ולשלחו אלינו בחזרה. יש למלא את כל השאלות באופן מלא. למען הסר ספק, הרינו להודיעכם כי אינך/ אינכם מבוטח/ מבוטחים בביטוח חיים עד לקבלת אישור על הביטוח".
- יא. ביום 1.8.2004 שלח הבנק מכתב אל המבטחת בו צוין: "מועברים אליכם טופסי הצהרת הבריאות חתומים על ידם".
- יב. ביום 1.9.2004 השיבה המבטחת במכתב שנשלח לבנק בו צוין: "נא להעביר אלינו הצהרת בריאות עם תאריך מאחר וזו שבידנו ללא תאריך. כמו כן יש לדאוג לפרטים הבאים:
- שאלות 1.9 ו- 1.11 סימנתם בדיקות – נא פירוט מדוע בוצע כל בדיקה ובדיקה, מתי ומה היו הממצאים.
- נא שם קופ"ח ושם רופא מטפל.
- יג. ביום 23.9.2004 שלח הבנק מכתב אל המנוחה ובו צוין: "בכדי שחברת הביטוח "הראל" תוכל לטפל בבקשתך/ כם להצטרף לקבוצת מבוטחי ביטוח חיים "ריזיקו" לויים באמצעותנו על מר/ גב' להוסיף פרטים כמפורט במכתב חברת הביטוח המצ"ב".
- יד. ביום 1.6.2005 שלח הבנק מכתב אל המנוחה ובו צוין: "בהמשך למכתבנו מיום 23.9.2004, עד כה לא קיבלנו את החסר. מאחר ועבר זמן רב, נבקשכם למלא את הצהרת הבריאות המצורפת ולשלחו אלינו בחזרה. יש למלא את כל השאלות באופן מלא. למען הסר ספק, הרינו להודיעכם כי אינך/ אינכם מבוטח/ מבוטחים בביטוח חיים עד לקבלת אישור על הביטוח".

טו. ביום 17.12.2005 נפטרה המנוחה כתוצאה מחיידק טורף, אשר במהלך מספר ימים בודדים גרם למותה.

תמצית טענות הצדדים :

טענות התביעה :

3. לטענת התובעים, הבנק לא היה רשאי להעמיד למנוחה משכנתא, טרם מתן תשובתה הסופית של המבטחת, וכי עצם העמדת ההלוואה לפני מתן תשובתה הסופית של המבטחת הינה פעולה בחוסר תום לב. שכן אין עוררין כי הבנק לא היה מאשר ליתן משכנתא מבלי לבדוק את נסח לשכת המקרקעין, כך חובתו של הבנק הייתה לוודא מבעוד מועד כי פוליסת ביטוח החיים של המנוחה מולאה כנדרש על-פי כללי הפרוצדורה הבנקאיים ונהלי הבנק בטרם מסירת ההלוואה.

התובעים טוענים, כי על פי כללי מנהג הבנקאות המקובלים בבנקים למשכנתאות לא מעמידים הלוואות לברי ביטוח בטרם הלווים מסדירים את ביטוח החיים או באמצעות הבנק או באמצעות גוף חיצוני – למעט חריגים אשר מצריכים אישור על דרג בכיר, תמיכה לטיעון זה בנמצא לשיטת התובעים במכתב הבנק מיום 3.12.03 שנשלח אל המבטחת בו ציון: **"הלווים עומדים לקבל הלוואה בסך 816,000 ₪"**. מכאן עולה כי הבנק בעצמו מאשר כי חובתו לקבל את עמדת חברת הביטוח לגבי הצטרפות הלווים לביטוח חיים ריזיקו עוד בטרם העמדת ההלוואה.

נטען, במקרה הנדון הבנק שימש כסוכן ביטוח המהווה את ידה הארוכה של המבטחת ובשל זאת, המבטחת חייבת בגין רשלנותו של סוכן הביטוח. וכי גם אם תאמר כי אין הבנק משמש כסוכן ביטוח הרי שעד ההגנה מטעם הנתבע 1 מר קוגן אישר בחקירתו הנגדית כי **"הבנק קיבל שכר מחברת הביטוח עבור עבודתו"**.

עוד נטען כי, עד ההגנה מר קוגן לא ידע להסביר האם הוסבר למנוחה מהם זכויותיה לעניין ביטוח החיים מעבר לעובדה כי היא הוחתמה על אישור הצטרפות לביטוח, וכי בתיק המשכנתא אין כל תרשומת איזה פקיד חתם ואישר מה הוסבר למנוחה ואף אין מידע האם בכלל הוסברו העובדות המהותיות בעניין ביטוח החיים.

נטען עוד, כפי שהעיד עד ההגנה מר קוגן, במקרה הנדון אין כל הבדל במחירי הפוליסה הנרכשת, בין אם האדם בגיל 20 ובין אם האדם בגיל 51, לרבות הצטרפות אדם בסיכון גבוה כגון מבוגר בן 55 שמעשן משלם את אותו מחיר כבן 21.

עד ההגנה אישר כי הבנק גבה את כספי הפרמיה לחברת הביטוח והבנק העביר את תשלומי הביטוח לחברת הביטוח בניכוי עמלת טיפול מטעם הבנק אשר כללה את עבודתם של נציגי הבנק. ובמקרה זה הבנק לא הוכיח ולא ידע לאשר האם אכן נשלחו למנוחה הודעות כי כספי פוליסת הביטוח לא נגבות ממנה ואף לא המציאו אישורים המעידים כי המנוחה לא שילמה עבור פוליסת הביטוח.

נטען, עד ההגנה מר קוגן אישר כי הנהלת הבנק מאשרת את ההלוואה לאחר קבלת כל הבטוחות והמסמכים שנמצאים בידה, ורק לאחר שכל המסמכים משביעים את רצון הבנק מועברים הכספים.

עוד נטען כי, אין יסוד לטענת הבנק ולפיה קבלת ביטוח החיים הינה רשות והלווה אינו מחויב לבטח עצמו. אולם מסעיף 14 ב' לנספח א' 2 לתצהירו של עד ההגנה עולה כי הבנק מחייב את הלווה לבטח את עצמו בביטוח חיים, ומשנשאל עד ההגנה על כך הוא ענה: **"זה המסמך אין לי תשובה לכך"**.

נטען כי, בהתאם לטופס בקשה להלוואה של הלווים, הבנק מתנה את ההלוואה רק לאחר אישורה של ועדת האשראי של הבנק, ובכפוף להמצאת כל המסמכים והבטוחות וכשם שהמשכנתא נחשבת כבטוחה מצידו של הבנק כך גם ביטוח החיים נחשב כבטוחה לבנק כפי שאישר עד ההגנה. מכאן הבנק התרשל בתפקידו שעה שלא וידא שהמנוחה חתמה על תאריך מתן הצהרת הבריאות שאם לא כן למבטחת לא היו כל טענות כלפי המנוחה. וכי כפי שאישר עד ההגנה כי אם הבנק החליט לאשר את המשכנתא מבלי שיש חתימה על חלק מהמסמכים כפי שאירע במקרה הזה הבנק לוקח על עצמו את הסיכון במודעות מלאה שכל נזק שיגרם ללווה הינו באחריות הבנק.

עוד מפנים התובעים אל תשובותיו של עד ההגנה בחקירתו הנגדית מהם עולה כי, לאחר בדיקה של כל תיק המשכנתא לא היה כל סייג לגבי ביטוח המנוחה, וכי יתר הסייגים לגבי המשכנתא טופלו.

התובעים מלינים על אי זימונה של פקידת הבנק "גב' לילי" אשר טיפלה בכל העניין מול המנוחה.

עוד נטען כי, אומנם עד ההגנה השיב כי הלווה יודע שכל עוד לא אושר ע"י המבטחת, הוא לא מבוטח, אלא שכותרת המסמך המוצגת מציגה ללווים כי אושרה להם הצטרפות לביטוח חיים בעיקר לנוכח העובדה שחברת הביטוח חותמת על המסמך מראש.

וכי, אין מחלוקת כי הבנק במכתבו האחרון נספח יד' לתצהירו של עד ההגנה לא צירף שוב מכתב נלווה של המבטחת, וכי האחרונה אף אישרה כי מלבד המסמכים הללו לא צורפו עוד מכתבים מטעמה. לפיכך, לאור העובדה שהבנק לא צירף כל מסמך של המבטחת לגבי מסמכים ו/או דרישות נוספות של המבטחת, אזי אין כל בקשות או דרישות מעין אלו ולפיכך ביטוח החיים של המנוחה חייב להיות בתוקף.

התובעים טוענים כי בהתאם לעדותו של עד ההגנה, יש לקבוע כי הבנק התרשל בכך שלא החתים את הלווים על מסמך בקשר לידיעתם על הסיכונים הכרוכים בביצוע ההלוואה.

וכי הטענה לפיה המנוחה לא מילאה הצהרת בריאות חורגת ושוללת למעשה את טענות ונוהלי הבנק הפנימיים והינם בבחינת "הפוסל במומו פוסל" שכן, בהתאם לסעיף 2.2.2 לנוהלי הבנק, נקבע כי ללא הצהרת בריאות מלאה כהלכתה, הבנק לא יעמיד הלוואות.

ואילו כנגד המבטחת, טענו התובעים כי במהלך חקירת עד ההגנה נגלה לעיננו, כי המבטחת חתמה "בלנקו" מראש על אישור להצטרפות לפוליסת ביטוח חיים אשר נמסר ללווה ע"י הבנק.

לסיכום נטען כי כותרת המסמך, אישור על הצטרפות לביטוח הינו בבחינת הטעיה, והתנהגות הנתבעים ביחד ולחוד נופלת לגדר סעיף 55 (ב) (2) ו- 56 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א 1981.

טענות ההגנה**א. הבנק טוען בסיכומיו :**

4. המנוחה נפטרה ביום 17.12.05, וזאת כשנתיים לאחר קבלת ההלוואה ולמעלה מ-6 חודשים לאחר שנשלח אליה מכתב התזכורת האחרון שנתר גם הוא ללא מענה, ומבלי שהמבטחת אישרה את כניסת הביטוח לתוקף.

עוד נטען כי, במכתבים שנשלחו ע"י הבנק למנוחה, צוין במפורש כי, המבטחת מטפלת בבקשתם להצטרף לקבוצת מבוטחי ביטוח חיים "ריזיקו" וכי המנוחה איננה מבוטחת כל עוד, המבטחת לא אישרה זאת.

הלווים ידעו כי איש מהם אינו מבוטח בביטוח חיים. הלווים לא שילמו תשלומי פרמיה לביטוח חיים, הבנק מפנה אל עמ' 113 לפרוטוקול ו- מוצגים נ/5, נ/6 ו- נ/7, דוחות שנתיים של הבנק שנשלחו ללווים לכתובת בה התגוררו כל השנים, כאשר סעיף ביטוח החיים ריק.

עוד נטען כי, עוד לפני פטירת המנוחה נוצרו פיגורים בתשלום החזרי ההלוואה לבנק והלווים התעניינו למכירתה. כתוצאה מהפיגורים נפתח ע"י הבנק תיק הוצל"פ למימוש הנכס לצורך גבית החוב, וביום 12/2/07 מונה כונס נכסים למכירת הדירה. ההליכים בתיק ההוצל"פ עוכבו בהחלטת בית משפט זה בבש"א 151564/07. [פורסם בנבו].

עובדה נוספת העולה מחקירתו הנגדית של התובע, לשיטת הבנק היא, כי לאחר קבלת ההלוואה בוטלה עסקת רכישת הדירה לבת בגבעתיים, שלרכישה נלקחה ההלוואה, התובע קיבל בחזרה חלק גדול מסכום ההלוואה, ולא החזירו לבנק, זאת למרות שהמבטחת טרם אישרה תוקפו של ביטוח החיים למנוחה.

ובאשר לטענת התובעים כי הבנק חרג מהנהלים, בכך שהעביר את כספי ההלוואה ללווים לפני שהמבטחת, אישרה את הצטרפותה של המנוחה לביטוח הקבוצתי, טוען הבנק, כי ביצוע ההלוואה ומתן הכסף ללווים איננו מותנה באישור המבטחת, על דבר קבלתם של הלווים לביטוח הקבוצתי וכי המדובר בעניין שבשיקול דעת בנקאי.

עוד נטען כי, לטענה זו אין כל שחר ולו לכאורה, לא עפ"י הוראת ההסכמים שהוצגו, לא עפ"י כל ראייה חיצונית ולא עפ"י דין. התובעים לא הביאו כל ראיה להוכחת הטענה שהבנק לא היה רשאי להעמיד ההלוואה טרם שיונפק ביטוח חיים – לא בחוק או בפסיקה, לא במסמכים, לא בנוהלי הבנק, לא בנוהלי בנק ישראל, לא בנוהג בבנק או בבנקים אחרים.

כך למעשה עסקינן בענייננו באימפרוביזציה על הטיעון הנושן והמופרך ממין "היה אסור לך לתת לי כסף ולכן אין אני מחויב להחזירו" – טיעון אשר יש בו כדי לאיין את מושכלות היסוד של דיני החוזים והחייבים.

עוד נטען כי הוכח כי המנוחה דווקא ידעה היטב והסכימה ליטול את כספיו של הבנק במסגרת הלוואת המשכנתא – וכנגד שעבוד הנכס, טרם שהונפק ביטוח חיים תקף, זאת כאמור ברחל בתך

הקטנה במסמך עליו חתמה המנוחה, כדלקמן: "חברת סהר בסמכותה בלעדית לאשר או לא לאשר את הצטרפותך לביטוח חיים ריזיקו. למען הסר ספק, כל עוד לא קיבלתם אישור בכתב כי אושר לך/ם להצטרף לביטוח חיים ריזיקו, בסכום העולה על 600,000 ₪ ועד 1,500,000 ₪ אינך/ם מבוטח/ים בביטוח חיים ריזיקו (גם לא באופן חלקי). מכאן צא ולמד – אין למעשה חולק על כך כי כבר מלכתחילה ניטלה ההלוואה בשעה שהמנוחה ידעה כי אין ביטוח חיים תקף.

הבנק טוען כי, חתימות הלווים לרבות המנוחה על המסמכים לא הוכחו ואינם במחלוקת. כמו כן לא נטענה כל טענה לענין הסברים לא מספקים שניתנו ע"י פקידי הבנק לענין הביטוח ו/או לענין מתן הכספים לפני אישור הביטוח. הטענה היחידה כאמור, היא חריגה מנוהלי הבנק.

לשיטת הבנק, אין חולק על כך וזאת גם לשיטתם של התובעים, ידעה המנוחה בוודאות כי חברת הביטוח טרם אישרה את הביטוח, וזאת בעקבות המכתב נספח ד 3 לתצהיר הבנק. למרות זאת לא דאגה להשלים את הביטוח וגם לא להחזיר את כספי ההלוואה לאחר שרכישת הדירה לבת לא יצאה לפועל והם קיבלו בחזרה חלק גדול מהכסף שקיבלו כהלוואה מהבנק.

נטען כי יש להורות על מחיקת מס' סעיפים בתצהיר התובע שכן התברר כי התובע לא קרא את התצהיר, לא יודע לקרוא ולא הבין כלל את האמור בתצהיר עליו חתום. לחילופין טוען הבנק כי יש למחוק 23 סעיפים מתצהירו של התובע ולהשאיר 8 סעיפים בלבד לאחר שכל יתר הסעיפים בתצהיר הינם על פי יעוץ משפטי שקיבל התובע, ולפיכך אינם חלק מעדותו של התובע.

זאת ועוד, הסעיפים שנתרו אין בהם כדי לתמוך בתביעה, שכן לא ברור על פי התצהיר מדוע ועל סמך מה היו התובע ואשתו בטוחים שיש להם ביטוח. וכי בחקירתו הנגדית נתן התובע תשובות כמו אינו זוכר, יש לו בעיית זיכרון, איננו יודע וכי אשתו טיפלה בהכל. מכאן הבנק מבקש להחיל חזקה לפיה בהעדר ראיה אחרת, מוחזקת המנוחה כמי שקראה את המסמכים עליהם חתמה והבינה את תוכנם וידעה כי כל עוד לא ניתן אישור המבטחת, היא איננה מבוטחת.

נטען כי, אישור ההצטרפות לביטוח חיים ריזיקו קבוצתי – לוויים, שהמנוחה חתומה עליו קובע בתחילתו כי, תחילת הביטוח היא בתאריך הנקוב באישור, והנה על גבי האישור אין חותמת של הבנק ואין תאריך. כלומר האישור לא נכנס לתוקף ולא נשלח לתובעים.

עוד נטען כי בניגוד לנטען על ידי התובעים, לא הוכח כי עפ"י נוהלי הבנק, ביטוח החיים תקף הינו תנאי שטרם השלמתו אין ליתן את הכסף ללווים. התובעים בסיכומיהם אינם מפרטים ולו סעיף אחד בנוהל כלשהו התומך בטענתם. כל שמאזכר ע"י התובעים בסיכומיהם הינם אמירות לכאורה וקטעים שהוצאו מהקשרם מעדותו של עד ההגנה.

נהפוך הוא, מעיון בנוהלי הבנק עולה כי חובה נטענת שכזו כלל אינה בנמצא בנהלים ולפיכך עפ"י הנהלים אין כל מניעה ליתן הלוואה לפני אישור המבטחת. וכי הנוהל איננו אוסר ביצוע ההלוואה והעברת הכספים לפני קבלת אישור המבטחת, בהלוואה זו לא הייתה כל חריגה מנהלים אלא שיקול דעת בנקאי רגיל ומקובל.

לסיכום נטען לעניין הסעד כי, בין כה וכה, אף אם היה נמצא שחר לבסיס טיעונים של התובעים, לא היה בכך כדי לסייע להם בדבר לצורך קבלת הסעד נשוא התובענה, זאת באשר עסקינן בעתירה כספית לפיה מתבקש בית המשפט לחייב את הבנק בתשלום סכום כסף לתובעים, כאשר התובעים לא הוכיחו ולו במסמך אחד את הסכום הנתבע.

נטען כי, כל שצירפו התובעים, להוכחת הסכום הנתבע הינו תצהיר הבנק שצורף לתיק ההוצל"פ שנפתח נגד התובעים למימוש הדירה ממנו עולה כי מלוא חוב ההלוואה ליום 31.7.96 הינו בסכום ₪751,377. מהתצהיר נספח טו עולה עוד כי באותה עת היה לחייבים חוב בפיגור. התצהיר מתייחס לחוב ליום 31.7.96 בעוד שהמנוחה נפטרה עוד קודם לכן. מהמסמכים עולה כי גם אם היה ביטוח תקף, אין הביטוח מכסה חוב בפיגור.

לא ברור גם מדוע על הנתבעים לשלם לתובעים את הסכום הנתבע לאחר שהסכום לא שולם על ידם כלל ועיקר וכאשר הנכס נשוא המשכנתא לא מומש, דהיינו, כתב התביעה איננו מבסס ולו לכאורה כל זכות כספית כלפי הבנק ואיננו מצביע על כל נזק כספי שנגרם לתובעים – ולו לכאורה.

למרות האמור, מבקש ב"כ הבנק להודיע כי לאחרונה מכרו התובעים את הדירה בעצמם ומרצונם, בידיעת כונס הנכסים ובהסכמתו לאחר שנדרשה, וביום 20.11.08 הגיע למשרדו של ב"כ הבנק, בדואר רשום ממשרדו של ב"כ התובע, שיק ע"ס 866,500 ₪ לסילוק ההלוואה. השיק הופקד בחשבון ההלוואה ביום 21.11.08. בעת הגשת סיכומים אלה טרם נערך בבנק חשבון סופי לברור האם הסכום שהופקד מספיק לסילוק ההלוואה לרבות שכ"ט עו"ד וכונס נכסים בתיק ההוצל"פ בהתאם לתקנות.

ב. ואילו המבטחת טוענת:

5. לשיטת המבטחת, דין התביעה כנגדה להידחות מחמת העדר עילה ו/או יריבות וזאת מהטעם הפשוט אשר למעשה אינו שנוי במחלוקת כי המנוחה לא בוטחה מעולם אצל המבטחת ומשכך נשמט הבסיס כולו מתחת לרגליה של התביעה כנגדה.

נטען כי, במסגרת חתימת המנוחה על הסכם ההלוואה בבנק, חתמה המנוחה גם על נספח א' הנלווה להסכם ההלוואה ולפיו צוין במפורש: "כל עוד לא קיבלתם אישור בכתב מהבנק כי אושר לך/ם להצטרף לביטוח חיים ריזיקו, בסכום העולה על 600,000 ₪ ועד 1,500,000 ₪ אינך/ם מבוטח/ים בביטוח חיים ריזיקו (גם לא באופן חלקי)".

מכאן, אין ולא היה כל מקום לצרף המבטחת כנתבעת בתובענה זו, שעה שהיא כלל לא ביטחה את המנוחה וממילא היא אינה חבה בתגמולי ביטוח כלפי התובעים.

לגרסת המבטחת, במסגרת ההליך השגרתי לבחינת קבלת מועמד לביטוח, נבחנה הצהרת הבריאות של המנוחה ע"י מחלקת החיתום. במקרה הנדון מסעיפים 11(1) ו-91(9) להצהרת עלה כי המנוחה עברה בדיקות רפואיות רבות. ולאור ריבוי הבדיקות הרפואיות, ביקשה המבטחת לבצע בירור יסודי

באשר לנסיבות בהן בוצעו הבדיקות. וזאת לצורך בחינת קבלתה של המנוחה לביטוח, אי לכך בסמוך ליום 15.12.03 נשלח לבנק מכתב בו ביקשה כי המנוחה תיתן תשובות למספר שאלות.

כמו כן, היות ובסעיף 1(10) להצהרת הבריאות השואל האם מועמד לביטוח בריא ביום חתימתו על הצהרת הבריאות, מסוגל לעבוד בעבודתו במשרה מלאה והיה בריא ב-12 החודשים האחרונים סומנה תשובה "לא" ונראה כי היא נמחקה וסומנה במקומה תשובה "כן", לכן ביקשה המבטחת מהבנק כי המנוחה תחתום בחתימתה בסמוך למחיקה וזאת על מנת לוודא ולאשר כי המחיקה אכן בוצעה על ידי המנוחה.

בסמוך ליום 19.1.04 התקבל במשרדי המבטחת מכתב מהבנק, אליו צורפו תשובות חלקיות של המנוחה לשאלות שנשאלה, תשובות אלה לקו בחסר, היו כלליות מדי ולמעשה לא נתנו מענה הולם, לפיכך, בסמוך ליום 9.2.04 נשלח לבנק מכתב בו נתבקשה המנוחה להעביר פירוט מדויק לבדיקות שביצעה, וכן הצהרת בריאות עדכנית שכן הצהרת הבריאות נחתמה לפני חודשיים קודם לכן.

רק בסמוך ליום 1.8.04, קרי כחצי שנה לאחר בקשותיה של המבטחת התקבלה במשרדיה הצהרת בריאות עדכנית כפי שביקשה, אולם אליה וקוץ בה, גם הפעם לא טרחה המנוחה לציין על גבי הצהרת הבריאות את תאריך חתימתה!.

המבטחת המשיכה במאמציה להשיג כל הנתונים והמסמכים הנדרשים ובסמוך ליום 1.9.04 היא שלחה לבנק מכתב בו ביקשה כי הצהרת הבריאות תועבר אליה כאשר היא נושאת תאריך חתימה ושוב ביקשה כי המנוחה תפרט מדוע ביצעה את הבדיקות.

לאחר תאריך זה, לא התקבלו תשובות המנוחה לשאלות המבטחת ו/או הצהרת הבריאות נושאת תאריך ולמעשה תהליך החיתום לא הסתיים. ובנסיבות המפורטות לעיל המבטחת לא יכולה הייתה להפיק למנוחה פוליסה על סמך נתונים חסרים – כאשר הסיבה הבלעדית לחוסר הנתונים הינה כי המנוחה קפאה על שמריה ולא העבירה מעולם תשובות מלאות לשאלותיה והצהרת בריאות מלאה כנדרש לצורך הפקת פוליסה!

חרף הצהרתו של התובע כי הוא ואשתו המנוחה היו בטוחים שיש להם ביטוח, לא ידע התובע להסביר וגם לא טרח לנסות להסביר הכיצד יודע הוא כי אשתו המנוחה הייתה בטוחה כי יש לה ביטוח.

לעניין זה נטען, לא רק שהמדובר בעדות מפי השמועה (התובע מעיד על מה שחשבה המנוחה) אלא שעדות זו, עומדת כנגד ראיות בכתב אותן הציגו הנתבעים ומהן ניתן ללמוד כי המנוחה ידעה או לכל הפחות הייתה צריכה לדעת כי אין לה ביטוח תקף אצל המבטחת.

באשר לסוגיית העדר הכיסוי הביטוחי, טוענת המבטחת כי, כפי שניתן להבין בנקל מהשתלשלות העניינים, המנוחה לא עברה מעולם מסטטוס של מועמד לביטוח לסטטוס של מבטחת וזאת בשל הטעמים להלן:

א. המנוחה עצמה יצרה השיהוי הקשור בסיום הליך קבלתה לביטוח.

- ב. כפי שמודה ב"כ התובעים למבטחת לא שולמו מעולם פרמיות עבור ביטוח.
- ג. הליך החיתום בעניינה של המנוחה מעולם לא הסתיים, המבטחת לא אישרה מעולם את הצעתה של המנוחה להצטרף לביטוח, לא במעשה ולא בהתנהגות אחרת, ולא עשתה דבר ממנו יכול היה להשתמע כי קיבלה ההצעה לביטוח, וקל וחומר לא שלחה למנוחה ו/או לבנק הודעה על קבלתה של המנוחה לביטוח.
- ד. המבטחת לא הודיעה למנוחה על קבלתה לביטוח, ועל כן אין כל מקום לטענה כי המבטחת ביצעה קיבול, וזאת לאור הוראות [חוק החוזים](#) וכן היות ובמסגרת חתימתה של המנוחה על הסכם ההלוואה בבנק חתמה המנוחה גם על נספח א' המסביר לחותם במפורש ומתנה את ההצטרפות לביטוח רק עם קבלת אישור בכתב מהבנק כי אושר לו להצטרף לביטוח.
- המבטחת טוענת עוד כי, בעת החתימה על הסכם ההלוואה בבנק, חתמה המנוחה על נספח א' להסכם לפיו כל עוד לא נתקבל אישור בכתב מהבנק בדבר הצטרפותה לביטוח, אין התובעת מבוטחת אף לא באופן חלקי.
- ואם בכך לא די, ביום 29.6.04 וביום 1.6.05 נמסרו למנוחה הודעות הבנק אשר תוכנן מדבר בעד עצמו: "למען הסר ספק, הרינו להודיעכם כי אינך / אינכם מבוטח / מבוטחים בביטוח חיים עד לקבלת אישור על הביטוח".
- לא זו אף זו, עד ההגנה מר קוגן העיד כי למנוחה נשלחו דו"חות שנתיים מהבנק אשר מעיון פשוט ושטחי בהם ניתן להבין ללא כל קושי כי לא משולמות פרמיות עבור ביטוח חיים, מה שיכול להעיד אך ורק על כך שלמנוחה אין ביטוח חיים!
- באשר לטענה כי הבנק הינו שלוחה של המבטחת ו"סוכן ביטוח" מטעמה ומשכך היא אחראית למעשיו ולמחדליו של הבנק - טענה זו לא מתיישבת עם החוק, הפסיקה ויסודות הביטוח, ואף אינה הגיונית, שכן האם אדם יכול לחתום על חוזה עם עצמו! ברור שלא, כך גם לא יכולה חברת הביטוח לחתום על חוזה ביטוח עם עצמה ו/או עם שולחה.
- כידוע, הפוליסה בה עסקינן הינה פוליסה קבוצתית ללוי הבנק, כאשר ההסכם נחתם בין הראל לבין הבנק שהוא בעל הפוליסה.
- עוד נטען כי דין טענה זו להידחות שכן, הבנק אינו יכול להיות סוכן ביטוח שכן הוא אינו עונה להגדרת "סוכן ביטוח" כהגדרתו [בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים](#) (ביטוח), תשמ"א 1981.
- לסיכום נטען, באשר לסעד הנתבע, יש להביא בחשבון את העובדה כי כל שיכולים להיות זכאים לו התובעים הינם הסכום המבוטח במסגרת הפוליסה – הוא סכום יתרת ההלוואה שלקחה המנוחה מהבנק.
- כל סכום מלבד הסכום הנ"ל, לרבות ריבית בגין פיגורי תשלומים של המנוחה לבנק, אינה מכוסה בכיסוי ביטוחי במסגרת הפוליסה וממילא התובעים לא יכולים להיות זכאים לסכום ריבית הפיגורים.

במסגרת חקירתו הנגדית של התובע, הודה התובע כי הוא בעצמו גרם לחוב בגין פיגוריו בתשלומים לבנק. על כן, משגרם התובע לחוב הפיגורים בעצמו, שעה שכלל לא בוטח בכיסוי ביטוחי לחוב פיגורים, אין לתובעים אלא להלין על עצמם בלבד. וזאת אף, אישר עד ההגנה בחקירתו כי גם לו הייתה למנוחה פוליסה, לא הייתה הפוליסה מכסה ריבית פיגורים.

לאור האמור, טוענת המבטחת כי, ככל שתוטל חבות והיא תחויב לשלם לתובעים את סכום יתרת ההלוואה, לא יכולים התובעים להיות זכאים לסכום ביטוח גבוה מכפי שהיה ביום פטירתה של המנוחה!

דיון

דין התביעה להתקבל.

6. **"זמן קצר לאחר הכתרתו של שלמה המלך, באחד הלילות, בעיר גבעון, "נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלוהים שאל מה אתן לך" (מל"א ג 5). שלמה חולם חלום, ובחלומו שואל אותו האל מה מבוקשו. שלמה אינו מבקש עושר או ניצחון בקרב או אריכות ימים אלא "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה". (מל"א ג 9) והאל אמנם מעניק לשלמה את מבוקשו: "הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך, ואחריך לא יקום כמוך" (מל"א ג 13).**

וכאן ההפתעה – מהי חכמת שלמה, שהעניק לו אלוהים? האל אינו מלמד אותו פילוסופיה, כיאה למלך הפילוסוף של אפלטון, וגם לא את חוקי המשפט, כיאה לאסכולת בית המשפט העליון, אלא: **"וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים (מל"א ה 13).** חכמה זו באה למבחן זמן קצר אחר כך: במשפט שתי הנשים שרבו על תינוק חי אחד ושלמה גוזר – "גזרו את הילד החי לשניים". אחת אומרת "גם לי גם לך לא יהיה גזורו!" והשנייה אומרת – תנו את התינוק לחברתי ואל תמיתוהו, והיא כמובן, האם האמיתית.

נשאלת השאלה מהוא סוד חכמת שלמה, המדבר עם בעלי החיים: חכמתו של אדם הראשון הייתה כחכמת האל, לראות מעבר לפרה הגשמית את הסוג כולו, את המין כולו: לא את הפרה הספציפית הזו, אלא את האידיאה של הפרה, את הפרה בפרתיותה, אם אפשר לומר כך, את סוד הפרה, את סוד בריאתה ואת סוד גאולתה. לא את היונה הזו, הספציפית, אלא את האידיאה של היונה, את כלל היונים, מיום שנבראו ועד אחרית הימים, את היונה ביוניותה וכן הלאה. היכולת לראות מעבר לגשמי, את האידיאה של הדברים, את הציור השלם והרצוי, לא רק את הדרך אלא גם את התכלית, לא רק את השלבים אלא גם את המטרה, והיכולת להוליך לשם את העם, זוהי חכמת שלמה. (מתוך כתבה שפורסמה באניטרנט: **"ד"ר מור אלטשולר "משה רבנו ושלמה המלך שני דפוסים של מנהיגות אוטופית"**), בנוסף מאמר שפורסם על ידי עו"ד חיים קליר. (השינויים לא במקור - ע.ג.).

7. למען שלמות התמונה, משפט שלמה באה לידי ביטוי בפסיקות בתי המשפט בארץ, כשהעיקרי בהן בו נאמרו הדברים מפורשות מפי השופטת ארבל [בבג"ץ 7738/04 אילנה מזרחי נ' שר הרווחה ואח'](#)

2007) [פורסם בנבו], שם נקבע: "... הרצון להימנע מתוצאה שאינה צודקת טבועה בשורשי שיטתנו המשפטית ושזורה בה כחוט השני. אמר בהקשר אחר השופט זמורה כי יש להימנע, עד כמה שאפשר, מתוצאות כאלה המספקות אולי את השכל המשפטי הפורמאלי, אבל אינן מספקות את רגש הצדק והיושר' (ע"פ 1/48 סילווסטר נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד א(1) 5, 19 (1949)...)".

8. לצורך הכרעה בתיק, יש לדון במספר שאלות, ושאלת פתיח ראשונה הינה מה מעמדו של הבנק, בסוגיה זו, האומנם יש לראות בו כסוכן ביטוח וכשלוח של המבטחת.

הבנק כסוכן ביטוח – האומנם ?

9. בענייננו, התהליך הראשוני של הקבלה לביטוח החל כבר במעמד החתימה על מסמכי ההלוואה, באמצעות פקידת בנק שלא העידה בפני, על נסיבות החתמת המנוחה על טפסי הביטוח (לזה אתייחס בהמשך).

10. כעולה מהנסיבות שתוארו בפרק המבוא, הבנק כאן שימש כמתווך ביטוחי ו- מעין "סוכן ביטוח" אשר שיווק את ההסכם הביטוחי בין המבטחת לבין הלווה. אין ספק כי בענייננו, הבנק לא החזיק ברישיון לעסוק כסוכן ביטוח בהתאם **לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981**, יחד עם זאת, הבנק החתים את המנוחה על טפסי הביטוח ובהמשך שימש כ"צינור" העברת דרישות המבטחת אל המנוחה. מכאן נשאלת השאלה האם שאלת היותו של הבנק כסוכן ביטוח תוכרע למעשה רק מעצם זה שהבנק אינו מחזיק ברישיון לעסוק כסוכן ביטוח, או שמא שאלה זו תידון בהתאם להתנהלות הבנק.

11. בית המשפט נדרש לדון בשאלה לעיל בע"א (חיפה) 3778/06 - ניסים איפרגן ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'. [פורסם בנבו], (להלן: **פרשת איפרגן**) שם נקבע: "הגדרת סעיף 32 לחוק הביטוח קובעת כי כל העוסק בתיווך ביטוחים נחשב לסוכן ביטוח לצורך סימן ו', אף אם אינו מחזיק ברישיון של סוכן כדרישת סעיף 24 לחוק הפיקוח. יתרונה של הגדרה זו בכך שהיא מבוססת על **פעילות הסוכן בפועל ולא על היבט פורמאלי של מעמדו** (כגון רישוי לשמש כסוכן). דהיינו: מאיסור העיסוק בתיווך לעניין ביטוח ללא רישיון אין ללמוד על מהותה של פעולת התיווך. **גם אדם ללא רישיון ייחשב ל"סוכן ביטוח" אם הוא עוסק בתיווך ביטוחים** (ראו ש' ולר, דיני ביטוח, כרך ראשון (תשס"ה-2005), בעמ' 681-685 (להלן: "ולר"). כך, למשל, ב-ת"א (שלום י-ם) 20511/95 **המוביל ז'ק יולזרי נ' איתן חברה לביטוח** דחה בית המשפט, בצדק, את הטענה שמתמחה של סוכן ביטוח, שבאמצעותו נכרת חוזה, אינו נחשב לסוכן, משום שלא היה לו רישיון לפעול כסוכן.

תיווך, על-פי משמעותו הפשוטה, הוא פעולה, שבה צד ג' גורם להתקשרות חוזית בין א' לבין ב' (השוו להגדרת המונח: "תיווך במקרקעין" בסעיף 1 **לחוק המתווכים במקרקעין**, התשנ"ו-1996: "הפגשה בתמורה בין שני צדדים או יותר, לשם התקשרותם בעסקה בזכות במקרקעין"). פעולת התיווך, כשמה כן היא. היא נועדה ליצור את הקשר בין המבטח לבין המבוטח, על מנת שייחתם,

בסופם של דברים, הסכם הביטוח ביניהם. המתווך מקשר או מפגיש בין הצדדים, על מנת שהסכם בעניין פלוני, יחתם ביניהם וכדי שהעסקה בה חפצים הצדדים, תבוא אל העולם ותמומש מכוח הסכם זה. ראו "מתווך" בהגדרה מילונאית, "מילון ההווה" בהט ומישור, בהוצאת איתאב (1995), בעמ' 428: "מקשר או מפשר בין הצדדים של עסקה או של סכסוך". המלומד ולר מציין לעניין זה בספרו את הדברים הבאים: "כשם שהחוק אינו מתנה את היותו של אדם סוכן ביטוח בכך שיש לו רישיון, כך אין זה מוצדק להחיל את הוראות סימן ו' רק במקרים שבהם האדם שתיווך בין הצדדים עוסק כעניין שבשגרה בתיווך ביטוחים. במלים אחרות: מוטב היה לקבוע בראשית סימן ו' שסוכן ביטוח הוא כל אדם שתיווך בעסקה בין הצדדים". (ראו ולר, בעמ' 689-690).

12. על פי מבחן זה, אין ספק כי הבנק היה בגדר "איש ביניים – כהגדרת כב' השופט ס' הנשיא, ג' גינת בפרשת איפרגן] המוסמך לפעול מטעמה של המבטחת ואף מי שפעל בפועל להתקשרות של המבטחת עם לקוחות שהינם לקוחות של הבנק עצמו.

13. ייאמר כי, עד ההגנה נשאל בעמ' 106 לפרוטוקול :

ש. הבנק קיבל כסף עבור זה? עבור עבודתו מול חברת הביטוח?

ת. הבנק קיבל עבור עבודתו עד כמה שאני יודע, הוצאות.

ש. רק הוצאות?

ת. הוצאות עבור אותם שימושים של הביטוח.

ש. עוד פעם. האם הוא קיבל חלק מהפרמיה בחזרה מחברת הביטוח?

ת. חלק מהפרמיה? כן.

14. סיכומה של נקודה זו, יש לראות בבנק כמתווך ביטוחי ו"סוכן ביטוח". ומשנטל הבנק על עצמו תפקיד זה, הרי שחלות עליו כל החובות שחלות על המבטחת וסוכני הביטוח הפועלים בשמה.

הבנק חב בחובת אמון מוגברת כלפי הציבור הרחב בכלל וכלפי לקוחותיו בפרט.

15. הפסיקה בארץ פרשה את מערכת היחסים שבין הבנק ללקוח כמערכת שמטילה על הבנק חובות נאמנות ביחס ללקוחותיו, כך נפסק בע"א 122/84 מנצור נ. מדינת ישראל, פד"י ל"ח(94), (4): "הבנק ופקידיו אמורים לפעול בכל מה שקשור לכספי לקוחותיו המצויים בידי, כשהם מונחים על ידי שיקול של טובת הלקוח. יחסי הבנקים והלקוח הינם יחסי תלות של הלקוח בבנק. זאת ועוד, 'הנאמנות הכפולה', העשויה להתעורר באיזון האינטרסים של טובת הלקוח מחד גיסא ושל רווחיות הבנק מאידך גיסא, מצריכה מידה רבה של טוהר מידות, יושר והגינות. בגלל מצבור המידע, המצוי בידי פקידי הבנק, ובגלל התלות של הלקוח ביעוץ פקידי הבנק ובשירותים שהם מעניקים, יכולה להוצר זמינות למעשי שחיתות. בין בנקים ללקוחותיהם מתקיימים יחסי נאמנות, והלקוחות מונחים בכלכול ענייניהם הכספיים על ידי עובדי הבנקים, שהתנהגותם מצריכה רמה גבוהה של ניקיון כפיים והימנעות מלהיות נתונים להשפעות בלתי ענייניות במהלך

מילוי תפקידים כלפי כל פרט, המהווה את ציבור הלקוחות וכלפי הציבור בכללותו" ראו גם - [ע"א 5893/91 - טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ נ' נתן צבאח . פ"ד מח\(2\), 573, עמ' 591-592](#).

16. למערכת היחסים בין הבנק, לבין הלקוחות, התייחסה כב' השופטת כהן עירית בהרחבה ב [ת"א \(ירושלים\) 1904/04 - כהן רבקה נ' בנק לאומי למשכנתאות בע"מ](#). [פורסם בנבו], ושם היא קובעת: "מערכת היחסים שבין בנק לבין לקוח (ולדידי, אף מי שאינו לקוח) היא מערכת יחסים מיוחדת, הנובעת מהאמון שרוחש הציבור הרחב כלפי מוסד זה. הבנק ופקידי הבנק נתפסים בעיני הציבור כסמכות מקצועית, בין היתר בשל כך שברשות הבנק לא אחת מידע אשר אינו נגיש לציבור הרחב; הבנק כמוסד כספי הוא גם בעל כישורים מיוחדים ואמצעים טכניים שאינם נחלתו של הפרט. כל אלה עשויים לאפשר לבנק למנוע נזקים מלקוחותיו, בעוד שלנפגע הפוטנציאלי אין יכולת דומה. מאחר שהפרט רוחש במקרים רבים אמון מיוחד לבנק, מאמין בכישוריו ובאמצעיו הטכניים, ורואה בו גוף מעין ציבורי, נוטה הוא לעיתים שלא לנקוט אמצעי זהירות מצידו להקדים פני נזק אפשרי, אפילו יש בכוחו לעשות כן (ראה: א. פורת, **אחריותם של בנקים בגין רשלנות: התפתחויות אחרונות**). מכוח מערכת יחסים מיוחדת זו מוטלות על הבנק חובות מיוחדות - שאינן מוטלות על צדדים לחוזה רגיל" (פרשת צבאח לעיל).

17. עוד נקבע כי "היקף החובה ו"רמת הנאמנות" הנדרשים מהבנק מעל לרמה הבסיסית הכללית משתנים ממקרה למקרה ומושפעים מטיב היחסים בין הבנק ללקוח, ממידת מעורבותו של הבנק במערכת יחסים זו ומגורמים משתנים נוספים, שכן במערכת היחסים שבין הבנק ללקוח מתבצעות פעולות רבות ומגוונות, לאורן משתנה גם היקף חובתו של הבנק. רמת הנאמנות בה מחויב הבנק כאשר הוא משמש כיועץ להשקעות היא אחרת מזו בה הוא מחויב כאשר הוא מעניק הלוואה ללקוח. כמו כן יש לקבוע סטנדרט שונה כאשר הבנק דן עם לקוח בהלוואת כספים לצורך עסקה מסוימת, או כאשר הוא דן עם אדם בקשר למתן בטוחה לחובות של צדדים שלישיים כלפי הבנק. זאת ועוד, אין זה ברור כלל כי יש להפעיל לגבי בעל חשבון בבנק אותה אמת מידה הנוהגת ביחס לאדם שמערכת יחסיו עם הבנק מסתכמת בקבלת הלוואה חד פעמית. מידתה של חובת האמון והיקפה מושפעים במידה רבה גם ממידת הסתמכותו (המוצדקת) של הלקוח על הבנק במקרה נשוא הדיון. עוד נקבע כי: "יהיו אף מקרים, כך ניתן לסבור, שעל הבנק תוטל חובה ליעץ ללקוח אף אם זה האחרון אינו פונה לבנק לשם קבלת ייעוץ, מכיוון שאינו יודע עד כמה הדבר חיוני עבורו" (פרשת צבאח).

18. חובת נאמנות וחובת גילוי הוטלו על הבנק מקום בו מעורבותו בעסקת הלוואה היא מעבר למעורבותו בעסקת הלוואה רגילה, כמו למשל במקרה בו לבנק יש אינטרס מהותי כי הלקוח יפעל בדרך מסוימת. גם כאשר הבנק אינו מיעץ ללקוח בדבר הלוואה, אולם יודע את מטרת הלוואה והוא בעל אינטרס ברור ומהותי במתן הלוואה זו, חלה עליו חובת גילוי בדבר קיומו של אותו אינטרס. בנושאים מסוימים קבע המחוקק את חובת הגילוי ואת תחולתה. כך, לדוגמה, [בכללי הבנקאות](#) (שירות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), התשנ"ב-1992.

19. מן הכלל אל הפרט, אני מסכים, לכל מקבץ הקביעות שלעיל, ואוסיף, אכן מתוקף תפקידו ומעמדו של הבנק, יש לדרוש היקף חובה ורמת נאמנות מעל לרמה הבסיסית הכללית, וזאת בהתאם לנסיבות המקרה ומהשפעת טיב היחסים בין הבנק ללקוח. ברוח זו מעורבותו של הבנק במקרה המונח לפני, הייתה רבה, ולא הסתכמה בטיפול בהלוואה אותה נטלה המנוחה, אלא מעבר לזה, הבנק התערב ישירות בהחלטה על טפסי הביטוח, ובהמשך שימש הבנק כ"צינור" מתווך בין המנוחה לבין המבטחת.

החובות המוטלות על הבנק :

20. כפי שנקבע לעיל, יש להשוות את מעמדו של הבנק למעמד של סוכן ביטוח, ובהיותו כזה מוטלת עליו החובה כשם שזו מוטלת אף על המבטחת לוודא שמנוחה במקרה דנן הבינה, את התנאי לתחילת הביטוח.

21. **דיוק !** אין המדובר בחובה תיאורטית המסתכמת ברישום זה או אחר במסמך עליו חותם המועמד לביטוח, אלא **חובה אקטיבית של ממש** בדמות חובת הגילוי והוידוא. מוטלת על הבנק והמבטחת החובה להסב את תשומת ליבו של המועמד לביטוח לתנאי תחולת הפוליסה בצורה שתהא מובנת וברורה לו, ולוודא את ערנותו לכך שתוקפה חל רק בהתקיים אותם תנאים.

22. כב' השופטת ד"ר דרורה פלפל, במאמרה: **"תום לב במשא ומתן לכריתת חוזה"**, עיוני משפט ה (תשל"ז) 608 קובעת: "נראה לנו, כי התשובה תהיה דומה לזו אותה נתנו בהקשר לחבויות המוכר בדיני המכר. גם כאן כמו שם אין מלוא חבויות המבטח קבועות בחוק הביטוח; ולכן הדרך הנכונה תהיה גם כאן פניה לעקרונות הכלליים של דיני החוזים, ובעקבות הפניה זו הטלת חובות של הבהרה, יעוץ וגילוי פרטים על מבטחים. מן הראוי גם לציין כי בדיני ביטוח, רבים מאוד הנוהגים שהשתרשו במשך השנים... נראה לנו שלאור התשתית החדשה של חוקי החוזים, דהיינו הכנסת עקרון תום לב ודרך מקובלת, נחוץ יהיה לבדוק נוהגים, שנוצרו על סמך הדין הקודם, באמות המידה החדשות שהקנה לנו החוק" (ראה גם פרשת איפרגן).

23. לא למותר לציין, כי, עסקת הביטוח היא בעלת אופי חריג במהותה ובפרוצדורת כריתתה ובשל כך, נהוג לראות את חוזה הביטוח כמחייב חובת גילוי מוגברת ("**The Uberrimae Fidei Doctrine**") לגבי תנאי הפוליסה ומקל וחומר כמחייב חובה דומה גם ביחס לתריגים הקבועים בה: "לא רק שנדרש מן הצדדים שיפעלו בגילוי לב יותר מסוגי חוזים אחרים, אלא גם מקפידים אתם בכל הנוגע לדיוק ולדווקנות בניסוח הדברים וכמובן גם בכיבודם". ראה **ע"א 4819/92 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' ישראל, פ"ד מט(2) 749** בעמ' 764, 765-768, 770-772).

24. המלומדים **דודי שוורץ וריבי שלינגר** בספרם **דיני ביטוח, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן** בעמ' 399-400 מציינים: "כיום אין די מבחינת המבטח בהבלטת סייגים בפוליסה לצורך עמידה בחובותיו. על המבטח להביא את הסייגים והתנאים המוקדמים לידיעת המבוטח כבר בשלב מוקדם של הצעת הביטוח ולוודא שזה האחרון ער להם". (שם, פרשת איפרגן).

25. תמוהה בעיני טענת הנתבעים, לפיה המנוחה קראה והבינה על מה שהיא חתמה וכי במקרה שבו המנוחה לא יכולה להעיד על הנסיבות, מקבלת החזקה משנה תוקף. אלא שייאמר כנגד טיעון זה, אכן כלל נקוט הוא מימים ימימה כי מחזיקים אדם כיודע על מה הוא חותם, ברם כלל זה ניתן לסתירה. כך, ככל שעסקינן במסמכים ארוכים אשר הוכתבו על ידי הצד שלו עיקר הכוח מבעוד מועד טרם מעמד החתימה עליהם, הרי שהחשיבות של קריאת המסמכים מקבלת משנה חשיבות. ממלא הנכנס לבנק לפתוח חשבון או ליטול הלוואה, אין ביכולתו לבוא בדברים עם פקידי הבנק באשר לתנאי ההסכם עליו הוא חותם. כך גם ברור שפקידי הבנק אינם מקריאים את מלוא סעיפי ההסכם ללקוח שמתקשה בקריאתו, ואם לא די בכך הרי יש להוסיף את העובדה כי, ההסכמים בד"כ מנוסחים בשפה משפטית רהוטה שבוודאי ובוודאי אינה שגורה בפיהם של האנשים מן היישוב ובוודאי שאין ביכולתם להבין את תוכנם.

אי הבאת עד רלבנטי מטעם הבנק

26. הבנק לא הביא לעדות את הפקידה שהחתימה את המנוחה על טפסי הביטוח, כך שאין לדעת מה היו הנסיבות של החתמת המנוחה על טופסי הביטוח, וכאמור לעיל, משנמנע הבנק לזמן לעדות את אותה הפקידה, והימנעות זו פועלת לחובתו של הבנק.

27. ייאמר כי, הרושם המתקבל הוא כי למנוחה לא הוסברו תנאי הביטוח ולא הודגשה בפניה העובדה כי כל עוד אין אישור מהמבטחת, אין היא יכולה להסתמך על העובדה כי היא מבוטחת. עוד התרשמתי כי עם חתימתה של המנוחה על טופס אישור הצטרפות לביטוח בכך, נוצר אצלה אינטרס ההסתמכות כי היא מבוטחת. (לדיון בהרחבה במשקל אותן חזקות חוזיות קלאסיות (כגון: "חתמת - הבנת" ראה פרשת איפרגן).

28. באם לא די בכל האמור לעיל כדי לבסס את חובתו של הבנק במקרה דנן, הרי שכל נשכח כי יצאו מתחת ידיו הוא עצמו, מספר מכתבים שמוענו אל המנוחה ובהם נתבקשה המנוחה להשלים את דרישות המבטחת, ותמוהה בעיני העובדה מדוע בחר הבנק לראשונה להסב את תשומת לב המנוחה כי טרם התקבלה לביטוח רק במכתבו **מיום 10.2.04**. מזה אנו לומדים כי למעשה, במועד שקדמו להוצאת המכתב ובמיוחד במועד החתימה על טופסי הביטוח למעשה עובדה זו לא הוסברה למנוחה.

29. ייאמר עוד, כי לא די בכך שהבנק החל לציין במכתבים ששלח למנוחה לאחר 10.2.04 כי טרם התקבלה לביטוח, שכן מוטלת על הבנק החובה לוודא שהמבוטחת אכן ערה לתנאים המוקדמים ולסייגים לכיסוי הביטוחי. הרציונל העומד מאחורי דרישה זו כפי שנקבע בפרשת אפירגן הוא כי: אדם שם את מבטחו הכלכלי על הגורם הביטוחי, ועל-כן כדי שיופטר גורם זה, על התמונה המוצגת למבוטח להיות חדה וברורה... וכן "חברה מבטחת המסייגת את גבולות חבותה, פועלת בכך באופן לגיטימי, אולם היא גם נוטלת על עצמה, יחד עם זאת, אחריות אקטיבית בדמות חובת הגילוי והוידוא. חברת הביטוח חייבת להסב את תשומת לבו של המבוטח לתנאי הפוליסה בצורה

שתהא מובנת וברורה לו, ולוודא את ערנותו לכך שתוקפה חל רק בהתקיים אותם תנאים". ראו דברי הנשיא מ' שמגר, בעמ' 771, פסקה 16. חובות אלו אינן מתמצות עוד בהבלטת הסייגים לכיסוי הביטוחי בפוליסת הביטוח, אלא מטילות על המבטח נטל להביא את הסייגים והתנאים המוקדמים לכיסוי הביטוחי כבר בשלב הצעת הביטוח ולוודא שהמבטח ער להם כבר במועד זה (ראו שוורץ ושלינגר, בעמ' 400-399).

30. כאן המקום להדגיש כי, בפרשת איפרגן נקבע: **אין די בענייננו בקריאה רגילה של פוליסת הביטוח על-ידי המבטח כדי לעמוד על משמעותה ועל תוקפו של החריג לפסקת ההרחבה.** הייתה מוטלת חובה על המבטחת או מי מטעמה לוודא אקטיבי באשר להבנתו של המבטח בנוגע לכל סעיפי הפוליסה, לרבות החריגים. לעניין זה, יפים דבריה של המלומדת **ד"ר אורנה דויטש**: "המידע יהיה מידע עודף אשר העברתו לצרכן איננה רצויה, כאשר הוא בלתי רלוונטי או כאשר חשיבותו מועטת. העברת כמויות גדולות של מידע לצרכן יוצרת קשיים גוברים בעיבוד המידע ובעיכולו אצל הצרכן, בהתחשב גם בכך שהעוסק לעתים קרובות מציג מידע זה לצרכן באופן סבוך. בסופו של יום, הגורם המכריע אינו איזה מידע גולמי מצוי בידי הצרכן, אלא מה הן תוצאות העיבוד של המידע על-ידי. לא חומר הגלם האינפורמטיבי מכתוב את ההתנהגות, אלא התהליך המנטלי המתנהל ביחס לאותו חומר. חובת גילוי עדיין איננה פותרת חלק חשוב מן הבעיה, ולעתים היא עלולה אף להחמיר אותה". (ראו **א' דויטש**, "מעמד הצרכן במשפט", 363-362 (2002), פרק 10: "הצרכן והגורם האינפורמטיבי", סעיף 10.12).

דיון בטענה כי, הבנק לא היה רשאי לשחרר את ההלוואה בטרם השלמת הביטוח :

31. מקובלת עלי טענת ב"כ התובעים לפיה, הבנק לא היה רשאי להעמיד ללווים את סכום המשכנתא, בטרם מתן תשובתה הסופית של המבטחת לעניין הקבלה לביטוח. וכי עצם העמדת סכום ההלוואה טרם מתן תשובת המבטחת יוצרת לכשעצמה סיכון שספק אם היו הלווים מוכנים לקחת על עצמם לו ידעו זאת.

32. אומר עוד כי, שוכנעתי מהנימוק שהעלה ב"כ התובעים לפיו, משהבנק לא היה מאשר ליתן משכנתא מבלי לבדוק את נסח לשכת המקרקעין, כך חובתו של הבנק לוודא מבעוד מועד כי פוליסת ביטוח החיים של המנוחה מולאה כנדרש.

33. זאת ועוד, לא בכדי הבנק בעצמו ציין ברחל בתך הקטנה במכתבו מיום 3.12.03 שנשלח אל חברת הביטוח: "**הלווים עומדים לקבל הלוואה**" ללמדנו על המצג שהציג הבנק אל כולי עלמא, לפיו בטרם העמדת ההלוואה יש צורך בהסדרת עניין הביטוח.

34. מכל האמור לעיל, עולה כי הבנק התרשל בכך שהעמיד את ההלוואה בטרם הסדרת הכיסוי הביטוחי, וכן התרשל בכך, שיצר מצג כלפי המבטחת לפיו הלווים **עומדים** לקבל הלוואה ולא יידע את המבטחת כי הלווים **קיבלו כבר** את סכום ההלוואה.

עצם שליחת טופס אישור הצטרפות לביטוח - כשפרט חסר מהווה רשלנות :

עד ההגנה העיד בעמ' 54 :

ש. בודקים שחתמו, בודקים שיש תאריך, בודקים שזיהו את האנשים, בודקים לפי חוק הלבנת הון שבאמת צילמו את התעודות שלהם.

ת. נכון, נכון.

ש. ז"א בודקים את כל הדברים האלה. ואם למשל רואים שאין חתימה, מה עושים ?

ת. שוב, אז הכל ענייני. תלוי באיזה מסמך מדובר. יכולים להמתין, יכולים להעביר ולדרוש חתימה מאוחרת, אבל תלוי באיזה מסמך מדובר.

ש. ז"א זה לפי שיקול הבנק אתה אומר, אם חסרה חתימה למשל, זה לפי שיקול הבנק. הבנק בעצם לוקח על עצמו את האחריות פה.

ת. אני לא ידוע אם הוא לוקח את האחריות.

ש. אם הוא מבצע בלי חתימה. למשל אין חתימה על הסכם הלוואה, הוא החליט לבצע את הלוואה בלי הסכם, והלקוח לא רוצה לחתום אחרי זה. מה לעשות ? לא רוצה.

ת. אין לי תשובה.

ש. אז הוא לקח את הסיכון על עצמו. אמת ?

ת. לקח, כן.

35. משהייתה חובה על הבנק לוודא את מילוי הטפסים כנדרש, לרבות חתימה וציון תאריך, ומשלא עשתה כן בהתאם לתוצאה לפיה הוחזר הטופס מחמת חוסר בציון התאריך, יש לומר כי הבנק לא מילא את עבודתו ואת חובתו כיאות ויצר את הפתח הראשון להשתלשלות הדברים כפי שהצגתי לעיל.

36. הלווים היו רשאים להניח שטרם הסדרת שאלת ביטוח החיים להבטחת החזר המשכנתא, הבנק אינו מעביר להם את כספי הלוואה, כך שמשעביר הבנק את כספי הלוואה ללווים, מותר היה להם להניח כי אכן שאלת הביטוח הוסדרה, ובמיוחד שהטיפול בהסדרת שאלת הביטוח נעשה בידי הבנק עצמו המעוניין שלא להעביר את הכספים טרם הסדרת שאלת הביטוח. המשך ההתכתבות על פני תקופה ארוכה ניתנת היתה להיות מובנת ע"י הלווים כהשלמות בתהליך שכבר נעשה וקם, ובשום אופן אין לדרוש מהם להבין כי עניין ביטוח החיים טרם הוסדר. כאן מתגלה במלוא משמעותה דוקטרינת זכות ההסתמכות של הלווים על התנהלותו של הבנק.

אחריות המבטחת – האומנם ?

37. אין חולק כי, משבחרה המבטחת להסמיך את הבנק לפעול בשמה ולמענה – להחתים את הלווים על פוליסת ביטוח קבוצתיות מקום שבו, אין אפשרות שלקוחות אלה יפנו אל חברת הביטוח ישירות והדרך היחידה הינה באמצעות הבנק, לדעתי הדבר לכשעצמו מגביר את החובות המוטלות על המבטחת, שכן היא תולה את גורלם של המבוטחים בידי מי שאין לו כל השכלה ו/או ידע בתחום הביטוח. מכל מקום הבנק והפקידה שטיפלה בנושא מטעמו נתפסים כשליחים של המבטחת,

ומעשיהם ומחדליהם בכל הקשור לתהליך קבלת הלווה לביטוח מחייבים את המבטחת, שכן כפי שקבעתי לעיל בענייננו אישור ההצטרפות לביטוח השתכלל כדי ביטוח מחייב.

38. לציין כי עד ההגנה העיד בעמ' 106 כי, המצב כיום שונה לחלוטין, שכן אסור לפקדי הבנק להחתים את הלקוחות על טופסי ביטוח החיים, כמו כן אין עוד פוליסות ביטוח קבוצתיות אלא אישיות, וזה אומר דרשני.

האם עשתה המבטחת די, להפנות את תשומת ליבה של הלווה כי אין לה כיסוי ביטוחי ?

39. דומה כי, יש להשיב בשלילה על שאלה זו. המבטחת לא עשתה כל דבר על מנת להאיר את עיניה של המנוחה כי אין באמתחתה כיסוי ביטוחי. אומנם, הבנת המבוטחים היא עניין סובייקטיבי, ואין שום דרך למנות באופן ספציפי את הדרכים בהן תמצא המבטחת או מי מטעמה לראוי ויעיל להפנות את תשומת ליבו של המבוטח כי כל עוד אין אישור של חברת הביטוח הוא אינו מבוטח, אלא משקבעתי לעיל כי מוטלת עליה חובה מוגברת לוודא זאת, במיוחד כאשר היא משאירה בידי מי שאינו עוסק בביטוח לפעול בשמה, עליה לעשות כל שביכולתה להגיע לתוצאה אשר לה מכוונת חובת הגילוי והיידוע. הפסיקה קבעה חזור והדגש כי, כאשר יש מחלוקת באשר למהות הביטוח שנרכש, אין מחילים מיניה וביה את הדוקטרינות החוזיות הכלליות, ונדרשת הבהרה של המבטח, עד כדי חובת וידוא אקטיבית באשר להבנת המבוטח לגבי אופי העסקה (ראו ע"א 4819/92 אליהו [חברה לביטוח נ' ישר מנשה, פד מט \(2\) 749](#) (הנשיא שמגר); ע"א 300/97 [חסון נ' שמשון חברה לביטוח, פד נב\(5\) 746](#) (השופט אריאל); ד' שוורץ ור' שלנגר, דיני ביטוח, (תשס"ה) 242-269). המדיניות והמגמה היא הגנה על המבוטח; אך בראש וראשונה - לא רק - המדובר בסייגים ובחריגים שונים לכיסוי הביטוחי שיש צורך לוודא ידיעת המבוטח עליהם. ראוי כי חברות הביטוח יעשו תדיר מאמץ שלא ייפתח פתח למחלוקת כגון דא, על-ידי צמצום של פערים עובדתיים באשר למידע שנמסר למבוטח, כנדרש בפסיקה".

40. אומר כי, העובדה כי המנוחה כפי שעולה מעדותו של התובע, ידעה קרוא וכתוב והיא טיפלה בעניין הביטוח, לא משמשת הוכחה לכך שהמנוחה היתה בעלת ידיעות בתחום הבנקאות והביטוח ולא נדרש לה הסבר אודות תנאי ההסכם למול הבנק.

יצירת אינטרס ההסתמכות :

41. ההתרשמות הכללית, העולה מאחורי כל תהליך קבלת הביטוח הינה כזאת כי הן המבטחת והן הבנק יצרו מצג בפני המנוחה כי היא מבוטחת, ובכך נוצר אצל הלווים אינטרס ההסתמכות לפיו הם מבוטחים.

אסביר,

א. כותרת האישור שהלווה נדרשה לחתום עליו - מטעה :

42. ניסוח הכותרת של אישור ההצטרפות בצורה כזו "אישור ההצטרפות לביטוח חיים ריזיקו קבוצתי – לוויים" לכשעצמו מטעה, ויוצר הנחה למי שחתם עליו כי החל מחתימתו על האישור, למעשה הצטרפותו לביטוח אושרה.

ב. תהליך הקבלה לביטוח עצמו לקוני ומטעה :

43. כפי שהעיד עד ההגנה בעמ' 40 לפרוטוקול : המנוחה הצטרפה לביטוח קבוצתי ובמקרה כזה היא הייתה מקבלת אישור הצטרפות לביטוח חיים ולא את העתק הפוליסה. כך, שלוה שמצורף לביטוח חיים קבוצתי לא מקבל את הפוליסה הקבוצתית, אלא הוא מקבל טופס אחר.

ג. תשלום הפרמיה אינו מעלה או מוריד – נהפוך הוא, הוא מבסס כדבעי את אחריותם של הנתבעים.

44. עד ההגנה העיד כי, את פרמיות הביטוח הלווה אמור לשלם באמצעות הוראת קבע שממנה שולמה ההלוואה. למעשה הבנק אמור לקבל את התשלום מהלווה ולהעביר זאת לידי המבטח. כשנשאל העד הכיצד יכולים היו הלוויים לדעת אם שולמו בפועל פרמיות אם לאו, הוא השיב כי ניתן לגלות זאת בדוחות סוף השנה, אלא שבמקרה זה לא ניתן לדעת אם דוחות אלה הגיעו לידי הלוויים שכן, זה נשלח בדואר רגיל ואין אישור על קבלת הדוחות, ולא מובן מדוע לא שלח הבנק את הדוחות בדואר רשום וכך יהיה בידי האפשרות לעיכוב אחרי קבלתם.

אבל גם אם היו נשלחים דוחות תקופתיים על התשלומים על חשבון המשכנתא, הרי המבוטח שיודע כ הבנק אמור להעביר את דמי הביטוח למבטח מתוך תשלומי המשכנתא שהוא משלם, אינו אמור, ואינו חייב לבדוק אם אכן הבנק קיים את חובתו זו והאם העביר את דמי הביטוח למבטח. אי העברת דמי הביטוח למבטח ע"י הבנק, ואי יידוע המבוטח כי דמי הביטוח בגין המשכנתא שלו אינם משולמים, מהווה נדבק נוסף ברשלנות אשר בהתנהגות הבנק.

45. סיכומו של דבר, המבטחת והבנק יחדיו שהכתיבו את כללי תהליך הקבלה לביטוח, הם בחרו להכתיב תהליך מסובך מלא כשלים והטעויות, ואינו נחלת הבנתם של הבאים בשערי הבנק, ועל כן בשל המצג שהציגו בפני הלוויים ובשל אינטרס ההסתמכות הלגיטימי שגובש אצל הלוויים ראיתי לקבוע את אחריותם.

סוף דבר

46. מכל המקובץ לעיל, אני קובע כי במקרה המונח לפני, אישור ההצטרפות לביטוח השתכלל לכדי פוליסת ביטוח חיים מחייבת, וכי הבנק התרשל במילוי תפקידו ועל כן, חלה החובה על שני הנתבעים לסלק את המשכנתא בחלקים שווים.

47. אני קובע כי, הנתבעים ביחד חבים בתשלום המשכנתא וזאת לחלק שהינו **מעבר לתשלומים המגיעים מהמנוחה עד ליום הפטירה**, ומאותו יום והלאה יתרת ההלוואה תשולם על ידי המבטחת בשיעור מחצית מהסכום והבנק המחצית השנייה.

48. התובעים חייבים לשלם לבנק את אותם סכומים שהצטברו בחשבון המשכנתא עד ליום הפטירה וגם את דמי הביטוח בגין התקופה שמיום ההצטרפות של המנוחה לביטוח עד יום מותה

49. אני קובע עוד כי, אם התובעים שילמו סכום כלשהו מעבר לתשלומי המשכנתא המגיעים מהתובעים עד ליום הפטירה, ודמי הביטוח בגין ואתה תקופה כאמור בסעיף 48, כי אז על הבנק להחזיר את הסכום העודף לידי התובעים בצירוף ריבית והצמדה.

52. לא שוכנעתי כי יש לחייב את התובעים, בסכום פיגורי התשלומים של המנוחה לבנק, בגין התקופה שלאחר מועד הפטירה. על פי הפוליסה באותו יום, מגיעה הפוליסה לידי מימוש, ועל פי תנאיה, המבוטחים מפסיקים לשלם את התשלומים על חשבון המשכנתא, ואלה נפרעים ע"י המבטח בהתאם לתנאי הפוליסה. משנקבע כי היה על המבטח לשלם את סכום יתרת ההלוואה **מרגע יום פטירת המנוחה**, אין לחייב את התובעים בתשלום זה כולל סכום בגין פיגורי תשלומים.

הוצאות

53. בנוסף לסכום שהינו סילוק סכום המשכנתא, אני מחייב את הנתבעים שווה בשווה לשלם לתובעים הוצאות משפט בתוספת שכ"ט עו"ד ע"ס 70,000 ₪. בתוספת מע"מ.

ניתנה היום י"ג באייר, תשס"ט (7 במאי 2009) בהעדר הצדדים.

חאג' יחיא 54678313-25748/06

ע. ג'. חאג' יחיא, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה